

Anbefaling 020 N/2007 HOVEDBEDRIFT (Referanser og linker oppdatert 1.11.2017)

Bakgrunn

Arbeidsmiljøloven § 2-2 foreskriver at det skal være en Hovedbedrift dersom det er flere Arbeidsgivere på arbeidsplassen. Hovedbedriften er ansvarlig for å samordne de enkelte virksomhetenes verne- og miljøarbeid på arbeidsplassen. Særlige plikter for hovedbedriften fremgår av [Rammeforskriften § 8](#)

I mange sammenhenger (f. eks: bygging av prosessanlegg/innretninger og fjerning/opphugging har det oppstått uklarheter når det gjelder ansvar og koordinering av HMS arbeidet på byggeplassen. SfS har på denne bakgrunn ønsket å innføre Beste Praksis for etablering og gjennomføring av Hovedbedriftsansvaret.

SfS gjør oppmerksom på at det allerede foreligger en avtale mellom Norsk olje og gass og Norges Rederiforbund (NR) om hvem som skal være Hovedbedrift på flyttbare innretninger i petroleumsvirksomheten. Denne avtalen er tilgjengelig på Norsk olje og gass sine hjemmesider under Arbeidsliv/avtaler.

<https://www.norskoljeoggass.no/no/virksomheten/Arbeidsliv-og-kompetanse/Avtaler/Avtaler/>

Definisjoner

Rettingheshaver

Fysisk eller juridisk person, eller flere slike personer, som etter petroleumsloven eller tidligere lovgivning innehar en tillatelse til undersøkelse, utvinning, transport eller utnyttelse. Er en tillatelse gitt til flere slike personer sammen kan uttrykket rettigheshaver omfatte både rettigheshaverne samlet og den enkelte deltaker. (Ref. ["Rammeforskriften" § 6h:](#))

Operatør

Den som på rettigheshavers vegne forestår den daglige ledelse av petroleumsvirksomheten. (Ref. ["Rammeforskriften" § 6f:](#))

Byggherre

Enhver fysisk eller juridisk person som får utført et bygge- eller anleggsarbeid. (Ref. ["Byggherreforskriften" § 4b:](#))

Hovedansvar

Operatør/Byggherre skal være ansvarlig for at Hovedbedriften blir definert og at oppgavene som Hovedbedrift blir planlagt og gjennomført

Hovedbedriftsansvaret må **planlegges** ut fra følgende kriterier:

- Når skal Hovedbedriftsansvaret etableres
- Hvem skal være Hovedbedrift for hvilket område / aktivitet
Hvilket geografisk/aktivitetsrelatert område dekkes av ansvaret som Hovedbedrift
(Vær oppmerksom på grenseflater mellom oppkopling, ferdigstilling og overlevering)
- Når skal eventuell overføring av Hovedbedriftsansvaret finne sted
- Ansvaret skal være beskrevet og nedfelt i alle berørte kontrakter
- Eventuell kompensasjon for Hovedbedrift-oppgavene skal være avtalt i kontrakt
- Når skal eventuelt Hovedbedriftsansvaret overføres fra ”gammel” hovedbedrift til ”ny” hovedbedrift

Utvelgelse av Hovedbedrift

Ved utvelgelse av Hovedbedrift er det viktig å ha oversikt over prosjektets organisering, geografisk lokalisering og prosjektets forventede utvikling over tid. Hovedbedriftsansvaret bør forankres hos dominerende entreprenør eller byggherre. (Det vil si hos den som har størst mulighet til styring).

Hovedutfordringer i samordningsoppgaven for ulike prosjektkonstellasjoner er:

1. Nyanlegg

En Hovedbedrift til enhver tid (*ikke nødvendigvis samme Hovedbedrift hele tiden*)

Etablere klare planer for hvem som er Hovedbedrift på kontraktstidspunktet og forberede overføring til annen entreprenør eller Byggherre på en planlagt og systematisk måte. Spesielt er det viktig at ressurser er allokert hos mottaende enhet. (dette går fint hvis det er grundig planlagt og det er klargjort hvilke aktiviteter som følger med ansvaret som Hovedbedrift) Utfordring i overgang av hovedbedriftsansvaret fra entreprenør til Operatør/Byggherre (plan for overføring/oppgaver for hovedbedrift). Sikre at lover og forskrifter blir fulgt.

2. Nybygg i eksisterende anlegg

En Hovedbedrift hele tiden

Utfordring i interferensen for eksisterende drift (kultur, omfang, aktiviteter, etc). Fokus på kommunikasjon og felles forståelse av roller og ansvar.

3. Nybygg av annen operatør inne i eksisterende anlegg

To Hovedbedrifter

Utfordringen ligger i samordning, kontroll og styring av aktiviteter som kan influere på hverandres operasjoner og sikkerhet. (For eksempel felles arbeidstillatelsessystem, koordinert adgangssystem osv.)

Ansvar som Hovedbedrift

Forutsetninger

Følgende forutsetninger må oppfylles for å være Hovedbedrift:

- at Hovedbedrift har tilstedeværelse og kan utøve myndighet på det området hvor ansvaret som Hovedbedrift er definert
- at Hovedbedrift har nødvendige ressurser og kompetanse til å ivareta oppgavene
- at Hovedbedriften skal ha kontakt med lokale myndigheter og tilsynsmyndigheter vedrørende Hovedbedriftens ansvarsområde
- at plan for Hovedbedriftsansvaret skal etableres (hvem/hva/når/hvor)
- at det skal etableres Samordningsprotokoll for alle arbeidsgivere som vil være tilstede på lokasjonen og denne skal underskrives av alle arbeidsgivere og deres Vernetjeneste
- at det må etableres overordnede HMS strategier, planer og mål

Plikter som Hovedbedrift

For at intensjonene i lov og forskrifter skal oppfylles må Hovedbedriften:

- samordne planverk med innvirkning på HMS gjennom en samordningsprotokoll
- opprette et koordinerende arbeidsmiljøutvalg for arbeidsplassen
- etablere grensesnitt mellom bedriftene
- samordne vernetjenesten slik at Hovedbedriftens Hovedverneombud gis myndighet til å fungere som Koordinerende Hovedverneombud
- se til at alle arbeidstakerne er knyttet til et verneombud på arbeidsplassen, og at de gis anledning til å fremme saker for respektive arbeidsmiljøutvalg
- se til at risikoforhold som berører flere virksomheter blir tatt opp i et felles forum
- sammen med forurenser, vurdere om bruk av kjemikalier eller kjemiske produkter som følger av arbeidet kan ha en randsoneneffekt som kan gi eksponering av personell som har en annen arbeidsgiver enn den som forurenser
- varsle alle arbeidsgivere på arbeidsstedet om mulig randsoneneffekt av kjemisk forurensing og gi anvisning på hvilke tiltak (verneutstyr og informasjon) som må iverksettes overfor arbeidstakerne
- sette felles akseptkriterier (akkumulerte verdier)
- samordne arbeidstid/skiftplaner der disse har innvirkning på andre bedrifter
- samordne intern HMS informasjon og møtevirksomhet
- samordne rapportering av uønskede hendelser og farlige situasjoner
- kontrollere at gjeldende lover og regler er gjort tilgjengelig for og forstått både av norske og av fremmedspråklige arbeidstakere
- samordne HMS-vedtak som går på fellesskapet
- gjøre felles beredskapsplaner kjent
- koordinere og gjennomføre felles beredskapsøvelser
- samordne opptelling av mannskapslistene (beredskap)
- samordne de enkelte bedrifters tilsynsplaner der disse griper inn i hverandre
- påse at alle arbeidsgivere på arbeidsplassen har et AKAN tilbud for sine ansatte
- se til at verneombud og verne- og helsepersonale har nødvendig innsikt i arbeidsoperasjonene på arbeidsplassen
- sikre eventuell overføring av Hovedbedriftsansvaret (Ansvaret for at dette skjer ligger hos Byggherre)

Nødvendige virkemidler for Hovedbedriften

Følgende virkemidler er nødvendige for at ansvaret som Hovedbedrift skal kunne utøves:

- rett til å få utlevert dokumentasjon på HMS forhold
- sanksjonsrett ved unnlattelse (f.eks oppsigelse av kontrakt)

Ansvar som Arbeidsgiver

Overstående fratrar ikke den enkelte Arbeidsgiver hans ansvar etter lov og forskrift

Ansvar som arbeidstaker

Arbeidstaker har ansvar for medvirkning til at det etableres en Hovedbedrift og oppfølging av at ordningen fungerer etter hensikt

Krav til alle arbeidsgivere

For at Hovedbedriften skal kunne utøve sitt ansvar kreves det at alle relevante arbeidsgivere:

- har et styringssystem for HMS som oppfyller krav i lov og forskrift
- underskriver en Samordningsprotokoll som må reflektere oppdaterte planverk
- sørger for at det er valgt/utpekt verneombud for sitt område
- samordner vernetjenesten og anerkjenne Koordinerende Hovedverneombuds rolle
- retter seg etter felles akseptkriterier og andre forordninger som blir gitt av Hovedbedrift
- har et system for mannskapsoversikt
- gjør felles beredskapsplaner kjent, og deltar på øvelser der dette forventes
- tilpasser egen møtevirksomhet for at dette skal samordnes med felles HMS møtevirksomhet
- samordner egen tilsynsplan der denne kan gripe inn i andres
- er proaktiv i forhold til HMS-informasjon som kan gjelde andre bedrifter
- rapporterer uønskede hendelser og farlige situasjoner til Hovedbedrift
- sørger for at risikoforhold som berører flere virksomheter blir tatt opp med Hovedbedrift i et felles forum
- har ansvar for at egne arbeidstakere har kompetanse for å håndtere kjemikaliene eller de kjemiske komponenter som dannes som følge av arbeidet eller overføres til arbeidsstedet som en randsoneneffekt

Se vedlegg: Samordningsprotokoll